

Beschrijving Pelsdierhouderij

Productiecyclus

De pelsdierhouderij heeft een jaarlijkse productiecyclus waarbij het fokmateriaal (teven, reuen) permanent op het bedrijf aanwezig is, de pups geboren worden in het voorjaar, vervolgens uitgroeien tot volwassen dieren in het najaar, waarna in november/december het pelzen van deze dieren plaatsvindt. De pelzen worden geconditioneerd opgeslagen en vanaf januari tot circa september via veilinghuizen geveild. Nederlandse pelsdierhouders veilen in met name Denemarken (Kopenhagen) en Finland (Vantaa, Helsinki). Belangrijke kopers zijn Amerika, Rusland en China.

Wet verbod pelsdierhouderij

De Nederlandse Wet verbod pelsdierhouderij trad in werking in 2013 en staat het houden van pelsdieren toe tot 01-01-2024 (overgangsrecht). Het aantal actieve bedrijven is tussen 2015 en 2019 verminderd van 150 naar 130. Van deze 20 bedrijven is een deel volledig gestopt en het andere deel is tijdelijk niet in productie in verband met de slechte markt. De productie in Nederland is tussen 2015 en 2019 verminderd van ruim 1 miljoen nertsen naar ruim 800.000 nertsen in de jaarlijkse landbouwtelling door het CBS.

De Wet verbod pelsdierhouderij voorziet in flankerend beleid voor de afbouw van de pelsdierhouderij. Het betreft:

- een subsidieregeling voor een tegemoetkoming in de kosten voor sloop en ombouw van de pelsdierhouderijen,
- een fiscale voorziening voor ondernemers die over gaan naar een andere onderneming. Hieraan is op 7 februari 2018 uitvoering gegeven door wijziging van het Uitvoeringsbesluit inkomsten-belasting 2001.
- een hardheidsclausule waarmee een tegemoetkoming kan worden gegeven aan pelsdierhouders die op 1 januari 2014 55 jaar of ouder waren, waarbij zich als gevolg van de wet onbillijkheden van overwegende aard voordoen ten aanzien van de pensioenvoorziening.
- Daarnaast heeft de sector aandacht gevraagd voor de sociaaleconomische gevolgen van het houterijverbod voor de ondernemers, medewerkers en hun gezinnen in de pelsdierhouderij en stelt een sociaaleconomisch plan (SEP) op, gericht op advisering, kennisoverdracht, omscholing, beroepsopleidingen en voorlichting. De kosten van het op 19 december 2019 door de sector ingediende SEP bedragen € 4,6 miljoen en zullen uit het budget voor het flankerend beleid worden gefinancierd. LNV zal begin mei 2020 de subsidie voor SEP verlenen.

Er is reeds €36 miljoen in de periode tot 2024 voor dit flankerend beleid beschikbaar.

Markt

Tot en met productieseizoen 2014/15 was sprake van goede opbrengstprijzen, vanaf 2015/16 is de prijs fors lager geweest, met een dieptepunt in seizoen 2018/2019. Van het productiejaar 2019/20 is nog geen opbrengstprijs bekend, omdat de veilingen vanwege **Corona** gecancelled zijn. De slechte prijsvorming is het gevolg van overproductie op de internationale (wereld)markt.

De sector in het kort (allen primair /producent

Aantal bedrijven	Circa 140 (waarvan circa 10 tijdelijk uit productie)
Aantal dieren	Circa 800.000 fokteven (moederdieren)
Totale omzet	€132 miljoen (door huidige prijsdal circa €90 miljoen)
Aandeel export	90 á 100%
Gemiddeld inkomen 2018/2019	Negatief
Aantal werknemers	1.200 fulltime, 400 parttime.
Overig	Wet verbod pelsdierhouderij m.i.v. 2013. Overgangsrecht tot 2024.

aanleiding

Op een nertsenbedrijf in Milheeze is bij een aantal nertsen COVID-19 gediagnosticeerd. Om de impact hiervan goed te kunnen beoordelen is het nodig informatie in te winnen over de omvang en wijze van verspreiding binnen dit besmette nertsenbedrijf en eventuele overige besmettingen op andere nertsenbedrijven direct in beeld te krijgen.

advies

Het DBT wordt geadviseerd akkoord te gaan met het instellen van een meldplicht voor nertsen met ademhalingsklachten op commerciële nertsenfarms op basis van artikel 31b, tweede lid, in samenhang met artikel 19, van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren (Gwwd). Op grond van artikel 100 van de Gwwd geldt de meldplicht ook voor dierenartsen en voor personen die in het kader van werkzaamheden, die in een onderzoeksinstelling worden verricht, de genoemde ziekteverschijnselen aantreffen.

Kernpunten

artikel 15

- De meest gangbare weg om een gevaarlijke dierziekte aan te wijzen is door middel van artikel 15 van de Gwwd.
- Dat kan (in dit geval) om twee redenen:
 - de ziekte kan zich snel uitbreiden, ernstige schade berokkenen aan de betrokken diersoort en niet of niet volledig kan worden voorkomen of bestreden met normale bedrijfsmiddelen – als dit het geval is, vindt de aanwijzing plaats door de Minister van LNV;
 - de ziekte levert naar het oordeel van de Minister van VWS een ernstig gevaar voor de volksgezondheid op – in dat geval moet de aanwijzing van de ziekte in overeenstemming met de Minister van VWS plaatsvinden.
- Bovengenoemde redenen zijn voor zover nu bekend niet van toepassing op COVID-19 bij nertsen (of vereist een zeer flexibele interpretatie van artikel 15).
- De conclusie van het DBZ was dat de rol van dieren in de verspreiding van COVID-19 naar de mens verwaarloosbaar is. De bevinding op de nertsenfarm is weliswaar niet meegewogen in deze conclusie. Maar een aanwijzing middels artikel 15 zou de rol dieren groter maken dan deze nu door deskundigen wordt ingeschat.

artikel 31b

- Op grond van artikel 31b, tweede lid, van de GWWD kan de Minister van LNV t.a.v. dieren die zodanige ziekteverschijnselen vertonen dat ze een gevaar voor de diergezondheid of de volksgezondheid kunnen opleveren, bepalen dat de houder verplicht is deze ziekteverschijnselen te melden, en dat hij moet meewerken aan onderzoeken van de NVWA.
- Dit is in 2011 ook vanwege het Schmallerbergvirus toegepast.
- Op grond van artikel 31b, eerste lid, van de GWWD kan bovendien worden geregeld dat enkele maatregelen kunnen worden opgelegd (kort gezegd: afzonderen, opstallen, merken, vastleggen en behandelen).

Redeneerlijn besmette nertsen risico voor volksgezondheid

- Er is bij drie nertsen op een bedrijf in Milheeze met ruim 9000 nertsen SARS-CoV-2 aangetoond.
- COVID-19 wordt veroorzaakt door het SARS-CoV-2 virus.
- De nertsen hadden maagdarm- en ademhalingsproblemen en zijn voor sectie aangeboden bij de Gezondheidsdienst voor Dieren voor diagnostiek.
- Aangezien de dieren negatief testen voor bacteriële ziekten heeft de GD ook getest op aanwezigheid van SARS-CoV2 vanwege de vermeende gevoeligheid van nertsen voor infectie.
- Op 16 april heeft er onder leiding van de directeur CiB een deskundigenberaad zoonosen (DBZ)plaatsgevonden om de het risico van infecties bij dieren voor de humane gezondheid te beoordelen
- Het DBZ heeft geconcludeerd dat transmissie van mens op dier mogelijk is maar dat de impact op humane gezondheid als verwaarloosbaar wordt ingeschat aangezien effectieve mens op mens transmissie de stuwende kracht van de epidemie is.
- De eigenaar van het bedrijf had zelf COVID-19 verschijnselen en de aanname is dat de dieren door eigenaar besmet zijn.
- In het licht van de waarschijnlijke besmettingsroute en het BB+DBZ advies wordt het nertsenbedrijf niet als een risico voor de volksgezondheid beschouwd.
- Het is desalniettemin van belang om te weten hoe de ziekte zich op het bedrijf ontwikkelt aangezien dit kennis oplevert over COVID-2 in dieren en de epidemiologie van de ziekte op dit bedrijf (mens-dier en dier-dier transmissie).
- Hiertoe worden monsters verzameld van zieke dieren voor virusonderzoek. Tevens worden monsters van gezonde dieren verzameld voor antistoffen zodat duidelijk wordt of dieren zonder verschijnselen ook geïnfecteerd kunnen zijn.
- Hierbij wordt ook algemene kennis vergaard over het gedrag van het virus dat ook van belang is voor de humane sector.
- Er is geen reden om aan te nemen dat het virus zich op andere wijze verspreidt dan het tussen mensen doet nl. via druppels of aerosolen en er is daarom geen reden om aan te nemen dat het virus zich over grotere afstanden zal verspreiden. Toch zullen uit voorzorg luchtmonsters genomen worden in de omgeving van het bedrijf.
- Resultaten van het onderzoek worden verwacht.

Voorstel vervolgonderzoek op SARS-CoV-2 besmette nertsenfarm

Van : 10.2.e

Het onderstaande vervolgonderzoek van de besmette nertsenfarm in Milheeze is belangrijk voor nadere risico-analyse van SARS-CoV-2 infecties in nertsen.

- 1) Helder in kaart brengen van de ziektegeschiedenis bij de dieren en van de eigenaren/staf (verschijnselen, aanvang en verloop van de klachten, voeropname/drinkwateropname, genomen, etc).
- 2) In kaart brengen van personen die in de afgelopen 4 weken op het bedrijf in contact zijn geweest met dieren, personen ondervragen over klachten en indien mogelijk testen (PCR en serologie).
- 3) Contacten van het bedrijf met andere nertsenbedrijven in de afgelopen 4 weken vastleggen.
- 4) Schets van de hallen binnen het bedrijf en binnen de hallen de verdeling van de dieren en leeftijdscategorieën amken. Geef daarin aan in welke kooien dieren ziek zijn geweest en/of dood zijn gegaan met zo mogelijk datum van verschijnselen/sterfte.
- 5) Verder verspreid over het bedrijf verdachte dieren euthanaseren (of kadavers selecteren van dieren die net dood gegaan zijn na de verschijnselen) voor sectie en onderzoek op virus. Totaal aantal 20 dieren per locatie (mogen ook keelwabs/faeces zijn). Doel is virus aan te tonen dat gebruikt kan worden voor sequencing (in combinatie met 2 geeft dat informatie over de richting van transmissie: mens-dier, dier-dier, dier-mens). Dit wekelijks herhalen zo lang de klachten aanhouden.
- 6) Een serosurvey van het bedrijf (geeft aanwijzingen hoe lang het er al zit en hoe de verspreiding zich ontwikkelt). Zestigmonsters per locatie, verspreid over de locatie (toont prevalentie van 5% met 95% betrouwbaarheid aan). Dit over 3 en over 6 weken herhalen.
- 7) Lucht/stofmonsters verzamelen in de stal en er buiten voor onderzoek naar virus (VGO protocol). Dit geeft aanwijzingen voor blootstelling medewerkers en omwonenden.
- 8) De derde locatie van dit bedrijf (Mortel) goed inspecteren op klinische verschijnselen en indien aanleiding verdachte dieren insturen voor onderzoek op SARS-CoV-2.
- 9) Omliggende nertsenbedrijven en bedrijven met contact met de besmette locaties goed inspecteren op klinische verschijnselen en indien aanleiding verdachte dieren insturen voor onderzoek op SARS-CoV-2.

Exit-strategie voor besmette nertsenbedrijven door NVWA

De besmette nertsenbedrijven hebben te maken met maatregelen die door de overheid zijn opgelegd of geadviseerd: onderzoek aan de nertsen, dieren mogen het bedrijf niet verlaten, mest mag niet van het bedrijf worden afgevoerd en het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen. Deze maatregelen kunnen vervallen op het moment dat de nertsen op het bedrijf niet langer besmet zijn. Hoe kan dat op een (wetenschappelijk) verantwoorde manier worden bepaald? Op dit moment wordt op de besmette nertsenbedrijven onderzoek verricht. Onderdeel daarvan is dat zieke en gestorven dieren worden onderzocht op een COVID-19 infectie. Zolang monsters van nertsen positief getest worden op aanwezigheid van CoV-2 virus, blijft de besmetstatus van het bedrijf bestaan.

Zodra tenminste twee weken lang geen besmette dieren meer op het bedrijf worden gevonden, zal middels een representatieve steekproef worden bepaald of er nog besmette dieren op het bedrijf aanwezig zijn. Het exacte testprotocol moet nog in detail worden uitgewerkt.

TER ONDERTEKENING

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

nota

Beantwoording Kamervragen n.a.v. besmetting twee
nertsenbedrijven met SARS-CoV-2

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Auteur

10.2.e
T 070 353 2639
10.2.e @minlv.nl

Datum

20 mei 2020

Kenmerk

DGA / 20131639

BHM: 20137736

Bijlage(n):

1

Parafenroute

DGA

Marjolijn Sonnema

DAD, directeur

Lieke Hendrix

DAD, MT-lid

10.2.e

CVO

10.2.e

Plv. CVO

10.2.e

WJZ

10.2.e

BPZ

10.2.e

Aanleiding

Een aantal Kamerleden heeft vragen gesteld naar aanleiding van de besmetting van twee nertsenbedrijven met SARS-CoV-2. In de bijgevoegde brief geeft u antwoorden op deze vragen. Tijdens het proces van beantwoording en afstemming zijn er ontwikkelingen geweest waardoor de antwoorden moesten worden aangepast. Dit is gebeurd op basis van de kamerbrieven tot nu toe. Het heeft tot vertraging van beantwoording van de vragen geleid.

Advies

U kunt de brief ondertekenen.

Kernpunten

- De meeste vragen gaan over de infectie van de nertsen, wat de risico's zijn voor de volksgezondheid en welke maatregelen u heeft genomen.
- U verstuurt deze vragen 'mede namens' de minister van VWS.
- Enkele vragen gaan ook over de nertsenhouderij in het algemeen.
- De antwoorden zijn afgestemd met WJZ, VWS, de NVWA en het RIVM.
- Uw antwoorden zijn in lijn met de kamerbrieven die zijn verstuurd op 22 april, 26 april en 8 mei jl., en inmiddels ook 15 en 19 mei jl., waar u naar verwijst.

Ontvangen BPZ

11.1

TER ONDERTEKENING

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Auteur

0.2.e

T 070 757 2620
10.2.e @minlv.nl

Datum

9 juni 2020

Kenmerk

DGA-DAD / 20163759

Bhm

20163765

Bijlage(n)

1

nota

Brief Tweede Kamer 9 juni 2020 Covid-19 nertsen

Parafenroute

DG A

Marjolijn Sonnema

CVO

10.2.e

WJZ, coördinerend jurist

10.2.e

DAD, MT-lid

10.2.e

BPZ

10.2.e

Aanleiding

De ministers van VWS en LNV willen de voorzitter van de Tweede Kamer met deze brief informeren over de recente ontwikkelingen ten aanzien van SARS-CoV-2 infecties bij nertsen.

Advies

U kunt de brief ondertekenen. De brief wordt verstuurd namens beide ministers.

Kernpunten

Er wordt een update gegeven van de SARS-CoV-2 infecties bij nertsen.

Ontvangen BPZ

- 11.1

TER ONDERTEKENING

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

nota

Reactie op vragen van lid Futselaar over juridische mogelijkheden ruimen nertsenbedrijven

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Auteur

10.2.e

T 070 353 2638
10.2.e @minlv.nl

Datum

15 juni 2020

Kenmerk

DGA-DAD / 20166342

BHM: 20167201

Bijlage(n)

1

Parafenroute

DGA

Marjolijn Sonnema

DAD, Directeur

Lieke Hendrix

DAD, MT-ILid

10.2.e

CVO

10.2.e

WJZ, coördinerend jurist

10.2.e

BPZ

10.2.e

Aanleiding

Kamerlid Futselaar (SP) heeft u vragen gesteld over de juridische mogelijkheden om besmette nertsenbedrijven te ruimen.

Vanwege de zoönosestructuur sturen de Minister van VWS en de Minister van LNV meestal een gezamenlijke reactie. 11.1

De brief met de vragen en antwoorden zijn bijgevoegd bij deze nota.

Advies

U kunt de brief ondertekenen.

Kernpunten

- De vragen zijn gesteld voordat het besluit tot ruimen van besmette bedrijven is genomen.
- De antwoorden zijn in lijn met het beleid en afgestemd met VWS.

Ontvangen BPZ

11.1

TER ONDERTEKENING

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Auteur

10.2.e

T 070 270 6005
10.2.e @minlv.nl

Datum

15 juni 2020

Kenmerk

DGA / 20167779
BHM: 20167789

nota

Kopie aan**Bijlage(n)****Parafenroute****DGA**

Marjolijn Sonnema

DAD, directeur

Lieke Hendrix

DAD, plv. CVO/MT-lid

10.2.e

BPZ-paraaf

10.2.e

Aanleiding

Uit de early warning zijn afgelopen vrijdag twee nieuwe CoV-2 verdenkingen bij nertsbedrijven gevonden. Deze zijn onderzocht bij WBVR en werden bevestigd. De bedrijven worden vandaag geruimd.

Advies

U kunt de brief ondertekenen.

Kernpunten

Met bijgevoegde brief informeert u en uw collega van VWS de Kamer over deze besmettingen. Tevens meldt u in deze brief dat in het vervolg nieuwe besmettingen niet direct met een brief aan de Kamer zullen worden gemeld.

Buiten reikwijdte**Buiten re kw jdt e**

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100

Directoraat-generaal Agro

Kenmerk

DGA / 20167779

Buiten reikwijdte

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Voorstel bekend maken van nieuwe besmettingen van SARS-CoV-2 op nertsenhoudersrijen

17 juni 2020, Inv,dad

Introductie

Bij de eerste besmettingen van bedrijven met een SARS-CoV-2 besmetting zal altijd de Tweede Kamer geïnformeerd worden door middel van een brief. In deze brief staan veelal ook de maatregelen die genomen worden om de ziekte onder controle te krijgen. Na verloop van tijd, zoals in deze fase van de huidige problematiek SARS-CoV-2 en nertsen, zullen geen aanvullende maatregelen meer genomen worden terwijl er via de meldplicht of op andere wijze nieuwe bedrijven besmet verklaard worden. De vraag is hoe deze besmettingen te melden.

In de kamerbrief van 15 juni 2020 is reeds aangekondigd dat over eventuele nieuwe besmettingen de Kamer in het vervolg in bredere Kamerbrieven over SARS-CoV-2 bij nertsen zal worden geïnformeerd.

Advies

Het advies is om:

- deze besmettingen in de loop van de SARS-CoV-2 uitbraak openbaar te maken via een persbericht op de website van LNV en/of VWS.

Achtergrond

Er is geen standaardmethode om besmettingen in de loop van een dierziektecrisis bekend te maken. De NVWA houdt op haar website geen overzicht bij van het aantal besmettingen en lijkt daarmee niet het platform hiervoor.

Als er een brief naar de kamer wordt gestuurd over een besmetting van nertsen met SARS-CoV-2 wordt ook een persbericht gemaakt en worden Q&As gemaakt. Dit is dus geëigende methode om een besmetting bekend te maken. In het verloop van deze SARS-CoV-2 uitbraak is het voorstel deze middelen te blijven gebruiken, echter de volgorde aan te passen waarbij er eerst een persbericht verschijnt alvorens de besmetting in een kamerbrief wordt meegenomen. Hiertoe kan worden besloten omdat de eerste bevestigde gevallen van SARS-CoV-2 in dieren bijzonder zijn en er maatregelen worden genomen om de uitbraak te bestrijden. In het geval van nieuw geconstateerde besmettingen tijdens de crisisfase worden er geen aanvullende of nieuwe maatregelen genomen, en is er behalve het nieuw-besmette bedrijf te weinig te melden om een volledige kamerbrief over op te stellen.

In het geval van nieuwe besmettingen bij nertsenhoudersrij zal altijd eerst de gemeenten en nertsenhouders zelf worden geïnformeerd alvorens het op de website geplaatst zal worden.

Deze wijze van communiceren heeft eerder plaatsgevonden tijdens uitbraken met hoogpathogene aviaire influenza in 2014 en 2016. Deze verandering van strategie zal aan de kamer moeten worden medegedeeld.

Notitie mest op nertsenbedrijven

GBT 18 juni 2020

Aanleiding

De 15 besmette nertsenbedrijven zijn geruimd. Deze moeten worden gereinigd en gedesinfecteerd. Op deze bedrijven ligt nog mest die afkomstig is van de besmette dieren. Deze bevat virus en moet veilig kunnen worden afgevoerd, zonder risico van verspreiding naar mensen of andere dieren. Dit moet gebeuren voordat de NVWA kan overgaan tot een 'definitieve' R&O.

Daarnaast geldt de landelijke maatregel dat mest niet van nertsenbedrijven mag worden afgevoerd. Als deze maatregel langdurig wordt opgelegd, zullen bedrijven met opslagproblemen te maken krijgen. Naar verluidt begint het bij sommige bedrijven al tot problemen te leiden.

Probleemstelling

Er moet dus een besluit worden genomen wat de NVWA kan doen met de mest van de besmette bedrijven en wat houders van niet-besmette bedrijven kunnen doen met de mest van hun bedrijf als de opslag vol is.

Voorstel

WBVR voert op verzoek van LNV nog onderzoek uit naar overleving van virus in mest. Zodra de resultaten binnen zijn zullen we met nog eventueel aanvullende informatie van het RIVM besluiten hoe en wanneer de mest veilig kan worden afgevoerd.

Afhandelen van de mest

- De *mest van besmette bedrijven* wordt afgevoerd als duidelijk is uit het onderzoek van WBVR en op basis van informatie van het RIVM hoe lang mest mogelijk nog infectieus virus bevat. Als die periode is verstreken wordt de mest afgevoerd. 11.1 . Afvoer gebeurt met ontheffing van de NVWA.
- De *mest van niet-besmette bedrijven* kan worden afgevoerd als de EW gedurende twee weken negatief is verlopen. De mest kan op de reguliere wijze worden afgevoerd en verwerkt. Als het bedrijf net besmet is geraakt maar nog niet gedetecteerd, dan zal de mest die op dat moment is opgeslagen in de mestput niet of slechts in heel beperkte mate van besmette dieren afkomstig zijn.
- Het beleid ten aanzien van *mest van niet-besmette bedrijven* wordt een algemene maatregel en de NVWA werkt niet met ontheffingen per bedrijf.

Besluit

Kan het GBT instemmen met het voorstel?

Notitie onderzoek SARS-CoV-2 bij dieren

GBT 18 juni 2020

Aanleiding

Bij (huis)dieren zijn in verschillende landen SARS-CoV-2 infecties aangetoond. Het betreft infecties die onder 'gewone' omstandigheden (in het veld) zijn opgetreden en experimentele infecties. Diersoorten waar onder veldomstandigheden infecties voorkwamen waren katten, honden, en nertsen. In een dierentuin in New York is een besmetting vastgesteld bij tijgers en leeuwen. Bij honden en katten was meestal sprake van een dier in een huishouden van een COVID-19 patiënt. Experimenteel kon een infectie worden veroorzaakt bij konijnen, hamsters, fretten, katten, honden.

Deze bevindingen zijn voor LNV aanleiding geweest onderzoek uit te zetten in verband met mogelijke risico's van deze besmettingen voor de mens.

Onderzoek dat is uitgezet:

1. Onderzoek bij besmette nertsenbedrijven: Het gaat dan om het uitgebreide onderzoek op de eerste besmette bedrijven. Dit was geraamd op € 672.000, maar lijkt inmiddels opgelopen te zijn tot € 733.000.
2. Onderzoek op alle nertsenbedrijven: serologische screening en early warning (eerste 4 weken €600.000, wordt verlengd).
3. buiten reikwijdte
4. buiten reikwijdte
5. buiten reikwijdte

Vraagstelling

De onderzoeken bij nertsen en katten en honden worden gedaan ten behoeve van de volksgezondheid. Het is dan ook wenselijk dat niet alleen LNV betaalt maar ook VWS. VWS heeft de toezegging gedaan wat betreft het katten/hondenonderzoek.

De vraag is welk deel VWS bijdraagt aan de kosten voor het onderzoek bij katten/honden, bij nertsen en bij de konijnen.

Voorstel

- LNV regelt alle administratieve zaken rondom de onderzoeken: aanvragen, financiën, opleveren rapporten ed.
- VWS draagt bij aan
 - Nertsenonderzoek €
 - Katten en hondenonderzoek €
 - Konijnenonderzoek €
- Het bedrag wordt via budgetoverheveling naar LNV overgemaakt.
- Communicatie gaat via de zoonosestructuur.
- Aansturing van de onderzoeken gebeurt in gezamenlijkheid.

Besluit

Kan het GBT instemmen met het voorstel of met onderdelen van het voorstel?

1. VWS geeft per onderzoek (1 t/m 4, eventueel 5) aan of en zo ja hoeveel VWS bijdraagt.
2. LNV regelt alle zaken rondom financiering en administratieve afhandeling.
3. LNV maakt voorstel voor inhoudelijke aansturing van onderzoek 3 (NCOH)

TER INFORMATIE

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn**Auteur**

10.2.e

T 070 10.2.e

10.2.e @minlnv.nl

Datum

11 juni 2020

Kenmerk

DGA-DAD / 20165801

nota

Fokverbod nertsen en verhinderen ruimen

Kopie aan

10.2.e.

Bijlage(n)**Parafenroute****DAD / directeur**

L. Hendrix

DAD / MT lid

10.2.e

LNv / CVO

10.2.e

WJZ / team coordinator

10.2.e

BPZ-paraaf

Aanleiding

Er zijn sinds 22 april 2020 op 15 nertsbedrijven besmettingen met SARS-CoV-2 vastgesteld. Deze bedrijven zijn geruimd. Tijdens het debat op 10 juni jl. is de vraag gesteld of de minister van LNV een fokverbod kan instellen voor nertsen of andere diersoorten die gevoelig zijn voor infectie en mogelijk een reservoir (kunnen gaan) vormen. In deze nota worden de opties van een dergelijk verbod aangegeven.

Tevens wordt in deze nota ingegaan op een andere punt dat tijdens dit debat aan de orde kwam, namelijk over de mogelijkheid om ruiming door te zetten als de rechter heeft aangegeven deze op te schorten vanwege een voorlopige voorziening.

Advies

U kunt kennis nemen van de nota.

Het advies is om nu geen fokverbod bij nertsen in te stellen en hierover pas een besluit te nemen na het pelsen van de dieren, dus in december.

Kernpunten fokverbod

- Een fokverbod bij nertsen voorkómt dat er nieuwe (gevoelige) dieren op een bedrijf worden geboren en dat een bedrijf in korte tijd vijf tot zes keer zo groot wordt.
- Voor nertsen heeft op dit moment een fokverbod geen zin. De dekking vindt pas weer volgend voorjaar plaats. Een fokverbod zou pas volgend voorjaar bijdragen aan het 'klein' houden van fokkerijen.

- 11.1

Ontvangen BPZ

11.1

- Buiten reikwijdte

Kernpunten doorzetten ruimen tijdens een bezwaarprocedure

- Het besluit tot ruimen wordt genomen door de minister van LNV.
- Het staat iedere burger vrij hiertegen bezwaar te maken.
- Als de rechter de ruiming opschort vanwege zo'n bezwaar, dan is de Minister niet bevoegd de ruiming hoe dan ook door te zetten.

Toelichting tijdelijk fokverbod

Nertsen

De juridische grondslag voor het instellen van een fokverbod is Art. 17 van de Gezondheids- en welzijnswet voor dieren. Dit artikel biedt de minister de bevoegdheid een fokverbod te treffen met het oog op de voorkóming van de verspreiding van een besmettelijke dierziekte, zolang dat nodig is voor de diergezondheid of volksgezondheid.

De nertsen worden eenmaal per jaar gedekt, in het voorjaar. De pups van 2020 zijn al geboren en worden binnenkort gespeend. Nu een fokverbod instellen draagt niet bij aan het voorkómen van verspreiding van CoV-2 op dit moment, tenzij op enigerlei wijze nertsen toch in het najaar kunnen worden gedekt. Dat is niet waarschijnlijk aangezien de nertsen pas weer vruchtbaar worden in het voorjaar. Hoe de situatie in 2021 is kan niet worden voorspeld.

Als er volgend jaar nog besmettingen zijn, dan kan een fokverbod dan wel bijdragen aan het voorkomen van verspreiding. Dat verbod kan dan in januari 2021 worden opgelegd, als meer duidelijk is over de situatie op dat moment.

11.1

Het nu daadwerkelijk instellen van een fokverbod maakt een vreemde indruk, gezien het feit dat er nu niet wordt gefokt. 11.1

11.1
11.1

Buiten reikwijdte

Toelichting bij doorzetten ruiming tijdens bezwaarprocedure

- Voor de preventie en bestrijding van besmettelijke dierziekten heeft de Minister van LNV de bevoegdheid om op zeer korte termijn maatregelen te treffen.
- Regelgeving kan onmiddellijk in werking treden, na bekendmaking op het internet (artikel 31 Gwwd).
- Besluiten, waarbij bestrijdingsmaatregelen worden opgelegd, kunnen terstond worden genomen en ter uitvoering worden gebracht. De wet maakt het mogelijk om dit te doen, voordat het besluit op schrift is gesteld (art. 21 lid 3 Gwwd).
- Dit laat onverlet dat belanghebbenden het recht hebben om besluiten en handelen van de overheid door de rechter te laten toetsen (art. 6 EVRM; recht op een eerlijk proces).
- Dat maakt ook dat een burger de gelegenheid moet hebben om, voordat de overheid maatregelen treft die niet meer te herstellen zijn, een voorlopige

voorziening kan verzoeken bij de rechter om de uitvoering van de maatregel te schorsen totdat een rechter inhoudelijk over een bezwaar of beroep heeft beslist.

- Een rechter zal daarbij bezien in hoeverre het belang dat met de maatregel wordt beschermd, afgezet tegen het belang van de aanvrager, schorsing van de tenuitvoerlegging verdraagt. De ervaring leert dat een rechter, zo nodig daartoe aangespoord door de overheid of de aanvrager van een voorziening, op zeer korte termijn een beslissing hierover kan nemen.
- De voorlopige voorziening over de ruiming van nertsen heeft dit laten zien.
- De ambtelijke inschatting is dat bij een uitbraak van een zeer besmettelijke ziekte, waarbij onmiddellijk handelen noodzakelijk is, een rechter in voorkomend geval heel snel een oordeel in voorlopige voorziening zal geven.
- In het geval dat een rechter bij voorlopige voorziening zou oordelen dat het niet nodig is de maatregel onmiddellijk ten uitvoer te leggen, dan heeft de overheid zich daaraan te houden.
- Daarvan zou sprake kunnen zijn in een situatie waarin er op voorhand ernstige twijfel is over een besmetting of verdenking, of over de noodzaak om snel in te grijpen.

TER ONDERTEKENING

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

11.1

nota

SARS-CoV2: Voortzetting monitoring bij nertsen, en
onthefing transport van pups naar andere locaties en
processen de komende week

10.2.e

Parafenroute

DGA

Marjolijn Sonnema

DAD, directeur

Lieke Hendrix

DAD, MT-lid

10.2.e

CVO

10.2.e

WJZ, Coördinator

10.2.e

BPZ-paraaf

Aanleiding

Er spelen diverse zaken rondom SARS-CoV-2 bij nertsen en konijnen:

1. aanscherping hygiëneprotocol en handhaving n.a.v. recente besmettingen; advies vragen aan deskundigengroep dierziekten en OMT-Z over de ontwikkelingen en extra maatregelen
2. vervolg monitoring nertsenbedrijven
3. kostenverdeling monitoring & overleg sector over inhoud monitoring en 50% bijdrage vanaf medio/eind augustus
4. afvoer pups op nertsenbedrijven
5. afvoer mest op niet-besmette nertsenbedrijven (wijziging regeling)
6. afvoer mest op besmette nertsenbedrijven
7. buiten reikwijdte
8. buiten reikwijdte
9. ondertekenen van de brief met de stand van zaken aan de Tweede Kamer

Adviezen

1. Naar aanleiding van de nieuwe besmettingen in juli is het voorstel extra maatregelen te nemen. Deze zijn gebaseerd op een advies van NVWA, Faculteit Diergeneeskunde (FD) en RIVM. De extra maatregelen bestaan onder andere uit een aanscherping van het hygiëneprotocol (o.a. het verplicht stellen van het dragen van persoonlijke beschermingsmiddelen door medewerkers op bedrijven) en een aanscherping van het bezoekersprotocol: medewerkers mogen nog maar op één locatie werken of moeten een wachtijd van 24 uur in acht nemen voor ze naar een andere locatie gaan. De GD gaat vanaf medio juli een webinar over de hygiënemaatregelen organiseren voor medewerkers en houders. Verplichte deelname hieraan wordt opgenomen in het hygiëneprotocol.
De FD zal de komende tijd nog uitgebreider traceringsonderzoek doen om

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Auteur

10.2.e

T 070 757 3630
10.2.e
mmmv.nl

Datum

8 juli 2020

Kenmerk

DGA-DAD / 20181322
BHM: 20185451

Kopie aan

Bijlage(n)

2

Ontvangen BPZ

introductieroutes te achterhalen.

De NVWA intensificeert het toezicht op naleving van de maatregelen.

Daarnaast is het advies om de deskundigengroep dierziekten te vragen de huidige epidemiologische situatie te duiden en om het OMT-Z te vragen naar hun visie op de situatie en aanscherping van de maatregelen.

2. Akkoord gaan met het voortzetten van de wekelijkse early warning (EW) gedurende vijf weken bij alle nertsenbedrijven en het uitvoeren van een tweede serologische screening eind augustus. Hierna wordt bezien of en hoe de EW monitoring en screening worden voortgezet.
3. Akkoord te gaan met:
 - het voorstel dat bedrijven **buiten reikwijdte** voor 50% gaan bijdragen aan de monitoringskosten conform de bestaande beleidslijn voor kostenverdeling van monitoringprogramma's dierziekten bij andere sectoren, en hierover een goede afspraak te maken met de nertsensector.
 - het tot die tijd uit overheidsbudget betalen van EW en screening.
 - met de sector in overleg te gaan over het inhoudelijke vervolg van het monitoringsprogramma (na augustus).

Overwegingen

Het gaat nu om een totaalbedrag van €462.000 voor de monitoring. Vijf weken EW kost €180.000, eenmalige screening €282.000. Vanwege snelheid en sturing van de programma's en zorg voor deelname van alle bedrijven heeft LNV de eerste screening en eerste zes weken EW zelf betaald. De epidemiologische situatie is nu nog instabiel en nieuwe infecties kunnen de komende tijd nog plaatsvinden. Het is daarom van groot belang de EW voort te zetten en te zorgen dat alle houders mee doen, in het belang van de dieren- en volksgezondheid.

Het idee was om de sector vanaf nu op 50:50 basis te laten mee betalen aan de EW en screening, conform de bestaande beleidslijn bij andere sectoren. Overgaan op de 50:50 verdeling betekent een extra kostenpost per bedrijf van ruim €2050 (EW€800 + screening €1250) tot half/eind augustus. Dat zijn grote bedragen voor veehouders die vaak al financiële problemen hebben.

10.2.g

[Redacted content]

Argumenten om EW en screening tot eind augustus alleen door de overheid te laten betalen, en daarna over te gaan tot 50/50 financiering met de sector

- de situatie is veterinaire/epidemiologisch niet stabiel. We kunnen het ons nu niet permitteren dat bedrijven vanwege de kosten niet deelnemen aan de EW en screening, in het belang voor dier- en volksgezondheid. Deelname is gemakkelijk te ontduiken (eenvoudigweg aangeven dat er geen kadavers zijn). De beste waarborg voor 100% deelname is de kosten van de EW tot half/eind augustus (het moment dat u de stoppersregeling bekend maakt) nog voor rekening van LNV te laten zijn.
 - veel houders hebben het financieel moeilijk. Daarnaast wringt het neerleggen van een rekening van €2050 met eerdere gesprekken tussen LNV, enkele houders en de bank vanwege betalingsproblemen.
 - de nertsensector krijgt de gelegenheid over inhoud en financiering mee te praten over een voortzetting van EW en screening.
 - de 50:50 afspraak past bij het momentum van bekendmaking van de stoppersregeling (totaalpakket).
 - het past binnen uw politieke toezegging te onderzoeken of een bijdrage van de nertsensector aan het DGF tot de mogelijkheden behoort.
4. Akkoord gaan met het onder voorwaarden toestaan van transport van gespeende pups van een tiental bedrijven naar andere locaties. Dit loopt via ontheffingen van de NVWA. Op deze bedrijven worden aanzienlijke welzijnsproblemen verwacht vanwege het vervoersverbod. Deze pups worden normaliter na spenen afgevoerd naar opfoklocaties elders (geen ruimte op eigen bedrijf, pups kunnen ook niet bij de moeder blijven). Dit transport leidt volgens de deskundigen tot een kleine toename van het risico dat kan worden verkleind met aanvullende maatregelen/voorwaarden.
5. Advies om bijgevoegde wijziging van de regeling te ondertekenen, waarmee u de afvoer van *mest van niet-besmette bedrijven* waar de mestput overloopt onder voorwaarden en op verantwoorde wijze mogelijk maakt. Deze voorwaarden vermeldt u in de regeling en in de brief en zijn geadviseerd door de deskundigengroep dierziekten en het RIVM. Het wordt afgeraden om aan afvoer van mest van niet-besmette bedrijven dezelfde eisen te stellen als aan afvoer van mest van besmette bedrijven. De EW zorgt voor snelle detectie van besmettingen. 11.1

Overwegingen

- De deskundigen hebben aangegeven dat het risico van afvoer van mest van *niet-besmette bedrijven* gering is (de mest komt immers van bedrijven waarvan met een redelijke zekerheid vast staat dat er geen of zeer weinig SARS-CoV-2 aanwezig is), zeker wanneer de bestemming van de mest geen risico vormt voor mens en dier en een hygiëneprotocol wordt nageleefd.
- WBVR heeft eerder aangegeven dat afvoer van mest van besmette bedrijven naar een biogasinstallatie een veilige optie is. Deze optie kan ook voor mest van niet-besmette nertsenbedrijven worden gebruikt.

- Toegestaan is alleen directe afvoer van drijfmest van niet-besmette bedrijven naar één van de volgende bestemmingen:
 - naar de eindgebruiker t.b.v. mestinjectie op land;
 - een mestopslag waar het tenminste drie weken moet blijven;
 - naar een biogasinstallatie waar de mest wordt verhit tot $> 70^{\circ}\text{C}$.
 - De afvoer van vaste mest van een niet-besmet bedrijf is toegestaan na drie weken opslag op het bedrijf van herkomst. De houder moet dit administratief aan kunnen tonen.
 - Normaal wordt mest via mestvervoerders van nertsenbedrijven opgehaald. Nertsenbedrijven betalen voor de afvoer. Nu komt slechts een klein deel van de mest in biovergisters terecht. De mest is echter voor deze bestemming niet erg gewild, omdat deze te rijk is aan stikstof, mineralen en vaste deeltjes bevat. Theoretisch is er waarschijnlijk wel capaciteit om deze mest in vergisters te verwerken (er zijn ruim 100 mestvergisters en nu ongeveer evenveel nertsenbedrijven). Echter het vergisten alleen ($35\text{-}40^{\circ}\text{C}$) zal niet voldoende zijn om de mest volledig te hygiëniseren. Hiervoor is geen wetenschappelijk bewijs. Voor volledige hygiënisatie is een verhittingstap nodig tot 70°C voor een periode van 1 uur. Dit is een gangbare methode om mest ook exportwaardig te maken. Maar een deel van de vergisters is in staat deze verhittingstap uit te voeren. Voor het verplicht aan vergisters opleggen deze mest te ontvangen ontbreekt een juridische grondslag. Als deze afvoer verplicht wordt voor de houder, zullen vergisters waarschijnlijk hoge prijzen vragen voor de verwerking, onbekend is hoeveel. Omdat de route "emissiearm aanwenden op percelen" ook een veilige route is, wordt niet geadviseerd om te verplichten de mest van niet-besmette nertsenbedrijven af te voeren naar biovergisters.
6. Akkoord gaan met het voorstel de *mest van besmette bedrijven* - conform WBVR advies - via beschikking van de NVWA af te laten voeren na een periode van tenminste drie weken na de afronding van de ruiming naar een biogasinstallatie of een composteerbedrijf. Transport moet tenminste 48 uur van te voren worden gemeld bij de NVWA. Er wordt door de sector een aanvulling op het bestaande hygiëneprotocol gemaakt speciaal gericht op deze transporten. Dit protocol moet worden goedgekeurd door de NVWA.

7. Buiten reikwijdte

8. Buiten reikwijdte

2018-1-23

Directoraat-generaal Agro
Directie Dierlijke Agroketens en
Dierenwelzijn

Kenmerk
DGA-DAD / 20181322

Buiten reikwijdte

9. De minister van VWS en u sturen een brief naar de Tweede Kamer met de stand van zaken wat betreft het aantal besmettingen bij nertsbedrijven, uw voorgenomen beleid ten aanzien van afvoer mest en pups, de resultaten van de screening bij nerts en konijnen, de bevindingen van de welzijnscommissie dierziekten en een reactie naar aanleiding van de toezegging over de inventarisatie van onderzoek naar de rol van vitamine D. Het advies is akkoord te gaan met het versturen van de brief eind deze week. Minister VWS is akkoord met de brief.

Postbus 65 | 8200 AB LELYSTAD

Nederlandse Voedsel en Waren Autoriteit (NVWA)
t.a.v. Drs. 10.2.e
Postbus 43006
3540 AA Utrecht

Beste 10.2.e

Naar aanleiding van de ruiming van nertsensbedrijven heb je ons gevraagd hoe de mest het beste kan worden behandeld, hiervoor gaf je zelf de volgende opties:

- 1 verbranden
- 2 naar erkende composteer of biogas installatie met verhittingsstap (70 °C)
- 3 stapelen op bedrijf en broeien
- 4 mengen met ontsmettingsmiddel
- 5 lang laten liggen

In bijgevoegd advies zijn onze inzichten in het risico van overdracht van virus vanuit de mest, van de verschillende mogelijkheden aangegeven.

Indien de veehouder de stallen weer snel wil gebruiken dan is verbranden of vergisten waarschijnlijk de beste keuze. Indien de veehouder ruimte heeft de mest langer op het bedrijf te laten dan kan broeien of gewoon laten liggen een optie zijn, maar dan is er een kleine kans dat een deel van het materiaal indroogt waarbij het virus nog geruime tijd infectieus zou kunnen blijven met de kans op overdracht. Het is voor deze behandeling met de huidige kennis niet met zekerheid te zeggen hoe lang de mest op het terrein moet blijven liggen om het virus volledig af te doden en het risico op verspreiden volledig te vermijden.

Optie 1 en 2 zijn voor mest van nertsens waarschijnlijk de beste keuzes.

Met vriendelijke groet,

10.2.e

Dr. 10.2.e

Interim hoofd WOT-unit Besmettelijke Dierziekten

Wageningen
Bioveterinary
Research

Virologie

DATUM
16 juni 2020

ONDERWERP
Afvoer mest nertsens met
SARS-CoV-2

UW KENMERK
Email 8 juni 2020

ONS KENMERK
2016412 10.2.e

POSTADRES
Postbus 65
8200 AB LELYSTAD

BEZOEKADRES
Gebouw 6211
Houtribweg 39
8221 RA LELYSTAD

INTERNET
[www.wur.nl/
bioveterinary-research](http://www.wur.nl/bioveterinary-research)

KVK NUMMER
09098104

CONTACTPERSOON
10.2.e

TELEFOON
+313 10.2.e

E-MAIL
10.2.e@wur.nl

Wageningen Bioveterinary Research contributes to welfare and prosperity by improving animal and human health by studying, preventing and combatting infectious diseases. The institute is certified according to the ISO 9001:2015 standard. Furthermore, proficiency tests are ISO 17043:2010 (scope R021) accredited, laboratory analysis are ISO 17025:2005 (scope L389) accredited and there is full AAALAC accreditation for high quality animal care. The internal quality system is completed with GMP.

Afvoer van mest na ruiming van SARS-CoV-2 besmette nertsen.

Inleiding

In Nederland zijn een aantal bedrijven, waar nertsen worden gehouden voor de productie van bont, besmet geraakt met SARS-CoV-2. Om de infectiecyclus op die bedrijven te doorbreken is het ruimen van alle nertsen op die besmette bedrijven een goede oplossing. Aansluitend zullen de geruimde bedrijven worden ontsmet en schoongemaakt. Een belangrijke vraag is hoe de mest moet worden behandeld zodat dit veilig is.

Uitgangspunten

- Besmetting op de nertsenbedrijven is niet alleen eind april en begin mei aangetoond, maar ook recent.
- Fretten zijn ca. 1 week infectieus (we gaan er van uit dat dit bij nertsen vergelijkbaar is).
- Transport van SARS-COV-2 gecontamineerde materialen moet de UN 2900 richtlijn volgen, dat betekent dat ook mest dubbel verpakt worden bij transport, tenzij aantoonbaar is dat er geen SARS-CoV-2 aanwezig is.
- Op dit moment zijn er een klein aantal monsters van rectaalswabs (de monsters met de hoogste concentratie genoom) getest door middel van virus isolatie. Hier is geen virus aangetoond. We gaan uit van zeer lage titers, maximaal 10^2 TCID₅₀/ml. Dan is 3 log₁₀ reductie waarschijnlijk ruim voldoende.
- Mest op het bedrijf kan zijn gecontamineerd met andere besmette materialen waarin de virus concentratie hoger is.
- Er loopt dit moment een onderzoek waarbij gekeken zal worden naar de afname van levend virus in mest monsters van nertsen (deze mest monsters zullen worden gemengd met SARS-CoV-2) bij verschillende temperaturen.

Advies met betrekking tot behandeling van mest

Voor de verschillende opties zoals die in de vraag worden genoemd zullen een aantal voor en nadelen worden benoemd.

Op dit moment zijn er nog geen data over de overleving van SARS-CoV-2 in mest. Bij MKZ-virus zijn in de literatuur veel data bekend over overleving in verschillende matrices, MKZ-virus was het meest stabiel in buffer, een andere matrix had een negatief effect op de overleving. Voor SARS-CoV-2 zijn er wel gegevens over overleving in medium (Chin et al. 2020). Deze gegevens hebben we toegevoegd aan figuur 1 de 3 blauwe punten. Zolang er nog geen gegevens zijn over overleving van SARS-CoV-2 in mest gebruiken we de gegevens die weergegeven zijn in figuur1.

In figuur 1 is de tijd weergegeven die nodig is om de virus titer 1 log₁₀ te laten dalen (op een logaritmische schaal) in relatie met de temperatuur. Indrogen van virus kan leiden tot afsterving van het virus, maar kan ook leiden tot stabilisatie van het virus. Bij MKZ-virus was er 1 stam die indroging goed overleefde en daarna zeer stabiel was bij hogere temperaturen (Dekker, 1998)

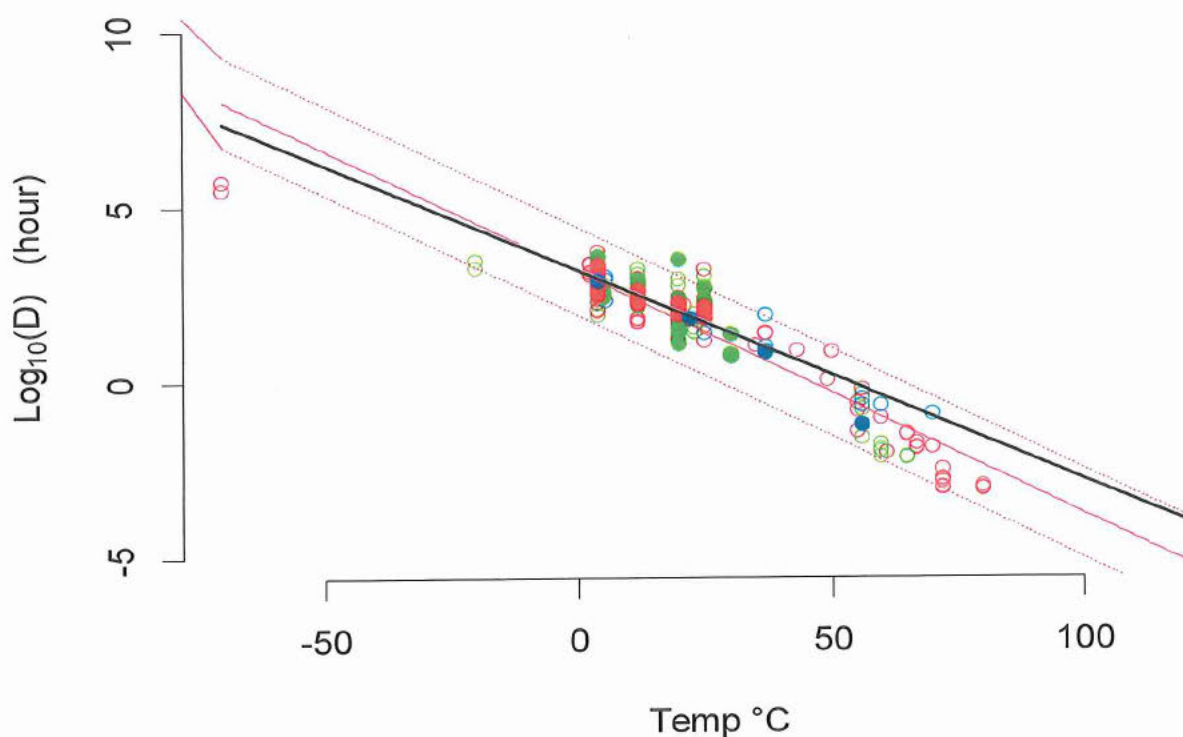
Chin, A. W. H., Chu, J. T. S., Perera, M. R. A., Hui, K. P. Y., Yen, H.-L., Chan, M. C. W., Peiris, M., Poon, L. L. M. 2020. Stability of SARS-CoV-2 in different environmental conditions. The Lancet Microbe 1(1); e10.

Dekker, A. 1998. Inactivation of foot-and-mouth disease virus by heat, formaldehyde, ethylene oxide and gamma radiation. Vet. Rec. 143(6); 168-169.

DATUM
16 juni 2020

ONS KENMERK
2016412 10.2.e

PAGINA
3 van 5

Figuur 1: Relatie van de temperatuur en de logaritme van de decimale reductietijd (D) voor verschillende virussen; SARS-CoV-2 (blauw gesloten, Chin et al. 2020), MKZ (rood open), KVP (groen gesloten), AVP (groen open), runderpest (blauw open), en SVD (rood gesloten). De zwarte lijn geeft de regressielijn weer van de AI experimenten (model 1 workpackage 6; FLURESIST periodic report 15-4-2011). Waarnemingen uit verschillende experimenten (WBVR en gepubliceerd), en verschillende matrices. De buitenste rode lijnen geven het 95% predictie-interval weer.

1 verbranden

Voordelen

- Het virus zal deze behandeling niet overleven (temperatuur > 100 °C binnen een minuut 1 log₁₀ reductie, dan is er binnen 3 minuten geen virus meer aanwezig).
- Veel van het mogelijk gecontamineerde materiaal is snel weg vanaf het bedrijf.

Nadelen

- Tijdens het transport is er mogelijk nog actief SARS-CoV-2 aanwezig en zal voor adequate inperking moeten worden gezorgd.

2 naar erkende composteer of biogas installatie met verhittingsstap (70 °C)

Voordelen

- Het virus zal deze behandeling niet overleven (de bovengrens van het 95% predictie interval bij 70 °C is ca. 3 uur voor 1 log₁₀ reductie. Dus na ca. 9 uur is 3 log₁₀ reductie bereikt.
- Veel van het mogelijk gecontamineerde materiaal is snel weg vanaf het bedrijf.
- Dit is waarschijnlijk voor gier de beste optie omdat verbranding van gier lastig is.

Nadelen

- Tijdens het transport is er mogelijk nog actief SARS-CoV-2 aanwezig en zal voor adequate inperking moeten worden gezorgd.

3 stapelen op bedrijf en broeien

Voordelen

- Geen beveiligd transport nodig.

Nadelen

- Veel van het mogelijk gecontamineerde materiaal blijft langere tijd op het bedrijf.
- Geen zekerheid over de temperatuur die wordt bereikt. Bij 20 °C is de bovengrens bij het 95% predictie interval 735 uur voor 1 log₁₀ reductie. Voor 3 log₁₀ reductie is dan 3 maanden nodig.
- Een deel van het virus kan indrogen en zou nog geruime tijd infectieus kunnen blijven (kleine kans).

4 mengen met ontsmettingsmiddel

Voordelen

- Geen beveiligd transport nodig.

Nadelen

- Veel geregistreerde desinfectiemiddelen zijn ook toxisch voor planten bij gebruik als organische mest op het land.
- Lastig het desinfectiemiddel goed te mengen met de mest.
- Mest kan mogelijk de werking van het desinfectiemiddel remmen, er moet een middel worden gekozen waar dit goed voor is uitgezocht.

5 lang laten liggen

Voordelen

- Geen beveiligd transport nodig.

Nadelen

- Veel van het mogelijk gecontamineerde materiaal blijft langere tijd op het bedrijf.
- Geen zekerheid over de temperatuur die wordt bereikt. Bij 20 °C is de bovengrens bij het 95% predictie interval 735 uur voor 1 log₁₀ reductie. Voor 3 log₁₀ reductie is dan 3 maanden nodig.
- Een deel van het virus kan indrogen en zou nog geruime tijd infectieus kunnen blijven (kleine kans).

Het is lastig een advies te geven welke methode de voorkeur verdient. Dit is mede afhankelijk of de veehouder weer snel gebruik wil maken van de ruimtes, en in welke vorm de mest is opgeslagen (gier of droog). Als de veehouder de ruimte snel vrij wil hebben dan zou verbranden of biovergassing (transport in afgesloten en gedesinfecteerde containers) vermoedelijk de beste keuze zijn. Als het bedrijf de mogelijkheid heeft om de mest langere tijd op te slaan, dan kan het 3 maanden worden bewaard, bij voorkeur in een omgeving waarbij de temperatuur kan stijgen. Goede afscherming tijdens het bewaren is dan ook noodzakelijk, en mogelijk lastig te garanderen.

NB! De adviezen met het voorkomen van fouten uit het verleden zoals die genoemd zijn in "Risico inschatting ruiming van SARS-CoV-2 besmette nertsen" van 29 mei 2020 zijn ook hier van kracht.

DATUM
16 juni 2020

ONS KENMERK
2016412 10.2.e

PAGINA
5 van 5

NOTITIE SARS-CoV-2 BIJ NERTSEN **t.b.v. GBT 2 juli 2020 12.00-12.30 uur**

10.2.e

2.7.2020

Inleiding

Er spelen nog een aantal zaken rondom SARS-CoV-2 bij nertsen. Deze nota gaat op drie zaken in:

1. Een voorstel tot voortzetting van de monitoring van nertsenbedrijven.
2. Mogelijke welzijnsproblemen bij gespeende pups op nertsenbedrijven vanwege vervoersverbod.
3. Afvoer van mest van niet-besmette en besmette bedrijven.

Mestputten van niet besmette nertsenbedrijven dreigen over te lopen. Afvoer van mest is nu niet mogelijk vanwege het vervoersverbod voor mest. Hiervoor is de deskundigengroep dierziekten geconsulteerd. Deze groep was voor deze gelegenheid aangevuld met een volksgezondheidsdeskundige van het RIVM (zie bijlage 1). Daarnaast heeft Wageningen Bioveterinary Research (WBVR) eerder de NVWA geadviseerd over hoe om te gaan met mest van besmette nertsenbedrijven (zie bijlage 2).

Advies

1. U wordt geadviseerd:

- **akkoord te gaan met voortzetten van de wekelijkse early warning (EW) gedurende vijf weken en een eenmalige serologische screening aan het eind van die periode (eind augustus).**
- **na die periode te bezien of en zo ja hoe de monitoring moet worden voortgezet**
- **akkoord te gaan met een eigen bijdrage van de sector aan de monitoring op basis van een 50:50 verdeling tussen sector en de overheid (LNV/VWS).**

2. U wordt geadviseerd akkoord te gaan met het onder voorwaarden toestaan van het transport van gespeende pups van enkele bedrijven naar andere locaties door middel van ontheffingen door de NVWA.

3. U wordt geadviseerd akkoord te gaan met onder voorwaarden laten afvoeren van:

- **de mest van besmette bedrijven (via ontheffingen door NVWA)**
- **de mest van niet-besmette bedrijven (via aanpassing van de regeling)**

Ad 1. Early Warning (EW) en screening

- De EW wordt gedurende vijf weken voortgezet
- De screening wordt nog een keer uitgevoerd, na afloop van de EW.
- Totaal komt dat neer op € 180.000 voor de EW.
- Een eenmalige serologische screening kost € 282.000.
- De kosten worden voor 50% in rekening gebracht bij de sector.
- Dat betekent per houder:
 - € 800,00 voor de EW
 - € 1258,00
 - Totaal € 2.058,00
- 10.2.g
- Eind augustus zal worden bezien of en zo ja hoe de monitoring wordt voortgezet.

Ad 2. Transport pups

- Op een tiental bedrijven worden welzijnsproblemen verwacht vanwege het vervoersverbod. De pups kunnen na het spenen niet worden gehuisvest op het bedrijf van geboorte (geen ruimte) en de bedrijven moeten de gespeende pups daarom kunnen afvoeren naar opfoklocaties elders.
- Dit transport leidt volgens de deskundigengroep dierziekten & het RIVM tot een kleine toename van het risico, dat kan worden verkleind met aanvullende maatregelen.
- Onder de volgende voorwaarden kunnen de pups, met een ontheffing van de NVWA, worden vervoerd naar een andere locatie:
 - een steekproef op het bedrijf van herkomst op de aanwezigheid van CoV-2
 - de pups gaan bij voorkeur naar een leeg bedrijf en anders wordt het ontvangende bedrijf eveneens onderzocht voor aankomst
 - de locatie is in hetzelfde gebied (geen puptransport vanuit risicogebied naar buiten dat gebied)
 - de pups worden in de week na aankomst nogmaals onderzocht op de aanwezigheid van CoV-2
 - er is voorafgaand aan het transport toezicht van een dierenarts
 - er gelden strikte hygiënemaatregelen.

Ad 3. Afvoer mest

Mestputten van niet besmette nertsbedrijven dreigen over te lopen. Afvoer van mest is nu niet mogelijk vanwege het vervoersverbod voor mest. Hiervoor is de deskundigengroep dierziekten geconsulteerd. Deze groep was voor deze gelegenheid aangevuld met een volksgezondheidsdeskundige van het RIVM (zie bijlage 1). Daarnaast heeft Wageningen Bioveterinary Research (WBVR) eerder de NVWA geadviseerd over hoe om te gaan met mest van besmette nertsbedrijven (zie bijlage 2).

Voorstel niet besmette bedrijven (via aanpassing van de ministeriële regeling):

- Alleen directe afvoer van drijfmest naar één van de volgende bestemmingen is toegestaan:
 - mestinjectie op land;
 - een mestopslag waar het tenminste drie weken moet blijven of
 - een biogasinstallatie waar de mest tenminste tot een temperatuur van 70°C wordt verhit.
- Er wordt tenminste 48 uur voor het transport een melding aan de NVWA gedaan waarin de volgende gegevens worden vermeld: datum van afvoer, aantal transporten, af te voeren hoeveelheid mest en de bestemming.
- Er wordt door de sector een aanvulling op het bestaande hygiëneprotocol gemaakt speciaal gericht op deze transporten. Dit protocol moet worden goedgekeurd door de NVWA.

Voorstel besmette bedrijven (via ontheffingen):

- De mest van besmette bedrijven kan worden afgevoerd na een periode van tenminste drie weken na de afronding van de ruiming naar een biogasinstallatie waar de mest tenminste tot een temperatuur van 70°C wordt verhit.
- Er wordt tenminste 48 uur voor het transport een melding aan de NVWA gedaan waarin de volgende gegevens worden vermeld: datum van afvoer, aantal transporten, af te voeren hoeveelheid mest en de bestemming.
- Er wordt door de sector een aanvulling op het bestaande hygiëneprotocol gemaakt speciaal gericht op deze transporten. Dit protocol moet worden goedgekeurd door de NVWA.

Toelichting

- De deskundigen geven aan dat als het landelijk vervoersverbod van nertsdrijfmest van niet besmette nertsbedrijven wordt opgeheven voor aanwending op het land door middel van mestinjectie het risico van verspreiding van COV-2 naar mensen en dieren gering toeneemt.
- Argumenten voor inschatting dat de toename van het risico klein is:
 - Het is niet zeker dat er infectieus virus aanwezig kan zijn in mest van SARS-CoV-2 besmette bedrijven.

- De kans dat een nertsenbedrijf wel besmet is met SARS-CoV-2 maar nog niet is gedetecteerd wordt geschat op 0 tot 10%.
- De bovengrens van aantal mogelijk niet gedetecteerde besmette bedrijven is 10%; circa 25 bedrijven willen mest uitrijden, wat gecombineerd een kans van 2-2,5% op uitrijden van gecontamineerde mest oplevert.
- Eventueel besmette mest wordt gemengd met de reeds aanwezige mest: verdunningsfactor 40.
- Mest wordt geïnjecteerd waardoor geen aerosolvorming kan ontstaan.
- De eerste besmette bedrijven hebben voordat het virus was vastgesteld nog mest uitgereden op het eigen land. Uit de analyse van de sequentie van virussen afkomstig van patiënten uit de postcodegebieden rond de bedrijven zijn er geen aanwijzingen dat dit tot humane infecties buiten de bedrijven zelf heeft geleid.
- In een eerder advies heeft WBVR aangegeven dat afvoer van mest van besmette bedrijven naar een biogasinstallatie waar de mest tenminste tot een temperatuur van 70°C wordt verhit een veilige optie is. Deze optie kan daarom ook voor mest van niet besmette nertsenbedrijven worden gebruikt.
- Aan het vervoer van mest van besmette nertsenbedrijven kleven wat meer risico's. Dit risico wordt ondervangen door een bewaartermijn van tenminste drie weken na de afronding van de ruiming en een verplichte afvoer naar een biogasinstallatie waar de mest tenminste tot een temperatuur van 70°C wordt verhit.